

Хама чо дӯкони ранг аст, хама ранг мефурӯшад,

Дили ман ба шиша сӯзад, хама санг мефурӯшад.

Дирӯз, 15 декабри соли чорӣ дар фазои мачозӣ сухбати скайпии ду махлуки муханнас [\[1\]](#)
и сиёсатзадаи мукими Амрико ва Аврупо пахш гардид. Яке, раиси хизби фирорӣ ва манъшудаи нахзат “око”-и гумном ва дигаре шахси мафтуни гранди амрикой, ки бо чоҳилӣ ва сахлангории истисной чилванамой менамуданд. Ин “мусохиб” аз доҳили “КАМАЗ” мусохиба оростааст. Ачиб он аст, ки “блогер”-и навбаромад, ки мукими Амрико ва худро фаъоли сиёсӣ меномад, ба забони тоҷикӣ дуруст сухбат карда наметавонад ва он чӣ, ки аз лексикони ӯ “метаровад”, дар қолаби шеваю лаҳҷаи нимарусиву олами ҷиноии гализ гунҷош дорад. Кабирӣ ҳам аз хамсухбат кам наомад, кафо намонд, бо шеваи нимаафғониву лаҳҷаи техронӣ рӯнамоӣ кард. Ин дар суратест, ки ҳар ду аз Конститутсия ва Қонуни ЧТ “Дар бораи интиҳобот”, ки танзимгари раванди ҷорабиниҳои муҳими сиёсӣ мебошанд, мутлақан бӯе намебаранд. Бо он ки “блогер” Қаримзода ба забони давлатӣ ва миллии балад нест ва хангоми ироаи матлаб аз шеваю лаҳҷа дар шакли дурушту дағал истифода мекунад, дар тафсири қавонини интиҳоботӣ, нахваи муборизаи сиёсӣ дар Парлумон, нақши аслии муҳочир дар фазои сиёсӣ ва интиҳоботӣ суҳанҳои сатҳӣ ва дур аз воқеият дар миён меоварад. Зиёда аз ин, сухбати ба ном ихтисосии ӯ бо раиси ТТЭ ХНИ ҳам марбути фаъолиятҳои сиёсии муҳочирони меҳнатии тоҷик аст. Аммо сатҳи мусохибаорӣ ва пурсишгариро дида, қас аз ояндаи ҷунин муҳочироне, ки ҳатто ба забони одии тоҷикӣ сухбат карда наметавонанд ва бо лаҳни даҳали омехтаи тоҷикию русӣ сухбат мекунанд, ноумед мешавад. Ба ҳар сурат, ба муҳтавои сухбати ин ҷуфти олуфта ва аз вазъи воқеии кишвар беҳабар иҷмолан тавачҷух мекунем:

1. Кабирӣ дар посух ба суоли аввалин ба ин мазмун, ки оё мухочирон дар ҳаёти сиёсии мамлакат аз тариқи интихобот ва дар симати вакил ширкат карда метавонанд, мегӯяд, ки бештари мухочирони меҳнатӣ насли ҷавон мебошанд ва онҳо нисбат ба сиёсат ва масоили сиёсӣ дидгоҳи худро доранд. Албатта, насли ҷавони мухочирони тоҷик, ки дар Русия машғули коранд, ҳақиқатан дар умуми сиёсӣ ва иҷтимоии кишварро доранд, аммо суоли матраҳ ин ҷост, ки аксарияти онҳо саводи кофӣ надоранд ва аз шинохти равандро муносири сиёсӣ, ки бар мабнои манофеи сиёсӣ ва иқтисодии баъзе доираҳои манфиатҳои минтақавӣ ҷаҳонӣ ҷараён мегиранд, бархӯрдор нестанд. Бинобар ин, дар банду асорати гурӯҳҳои радикал ва тундравии динию мазҳабӣ афтида, ба таври ноҳудоҷа ба хидматҳои созмонҳои террористӣ экстремистӣ табдил меёбанд. Ҳамин нуктазаъфи як иддаи бузурги мухочирони ҷавони тоҷик (манзур ноғоҳӣ, камдонишӣ ва беиттилооии онҳо)-ро мадди назар қарор дода, гурӯҳҳои манфиатҳои ва созмонҳои зиддимиллӣ онҳоро ба тарафи ҳеш ҷазб карда, ба гирдобии мочароҳои сиёсӣ мекашанд.

2. Тавре ки болотар ишора қардем, саводи сиёсӣ ва ҷаҳонбинии насли ҷавони мухочирони тоҷик маҳдуд аст ва аз ин маҳдудияти фикрию бинишӣ доираҳои бозигар васеъ истифода мебаранд. Дар даҳ соли ахир, агар иштибоҳ нашоавад, садҳо ва ҳазорон нафар аз насли ҷавони мо, ки ба Русия мухочират қардаанд, ҷаҳонбинии ифротӣ қасб қарда, масоилро дар доираи бинишҳои маҳдуди ҳурофотӣ матраҳ мекунад. Ин нуктаро аз тарзи биниш, шеваи навишт, лаҳни баррасӣ ва паҳши матолиби шабақаҳои иҷтимоӣ, масалан, Одноклассники метавон пай бурд. Мутаассифона, аксарияти мухочирони ҷавоне, ки дар шаҳрҳои Русия қору фаъолият мекунад, бар асари бетаваҷҷуҳӣ ва ҷазою муҳити носолими фикрию эҷодӣ ба доми мутаассибони мазҳабӣ меафтанд ва ба сабаби ноғоҳӣ ба муваҷҷиғони исломи сиёсӣ дар сатҳи ҳонаводаҳо табдил меёбанд. Нуфуз ва ҳузури ҳурофоту таассуби мазҳабӣ ба ҳаддест, ки ҷавонони мухочир ва ҳатто насли ҷавонро, ки дар донишгоҳу донишқадаҳои ҳориҷӣ (Авропою Амрико) қору таҳсил мекунад, сироят намудааст. Матолиб ва изҳори назарҳои баъзе ҷавонони дар Авропо ва Амрико қору фаъолиятдоштаро дар шабақаҳои иҷтимоӣ мурур қарда, ба натиҷае расидан мумкин аст, ки доираҳои маҳсули дохилию ҳориҷӣ барномаи густардаи мағзшӯии ҷавонон, ба вежа насли ҷавони мухочирро роҳандозӣ намуда, бо зехниёти онҳо бозӣ мекунад. Дар гузашта истифода аз нерӯи ҷавонон барои доираҳои сиёсии нахзатӣ авлабияти барномавӣ ва асли стратегӣ будааст ва имрӯз элитаи фирории нахзатӣ аз ин политехнология ба таври ҷиддӣ сӯи истифода мекунад. Аз ин рӯ, Кабирӣ дар суҳбат бо ронандаи овора, ки аз зумраи ҷавонони гофил ва ҷалласавод маҳсуб меёбад, ба иштироки мухочирони меҳнатӣ дар умуми сиёсӣ таҳрик намуда, рӯи насли ҷавони мухочир, ки таҷрибаи сиёсӣ ва фикрӣ надорад, тамарқуз мекунад. Кабирӣ даъво пеш меоварад, ки ҷавонони мухочирони тоҷикро фиреб қардан душвор аст, дар ҳоле ки худ онҳоро бо ҷазлқурушӣ, ширпароканиҳо ва пешдовариҳо фиреб мекунад ва худ ва барномарезҳои ҳизбиаш ҷазб менамояд. Ва ба гунае нишон медиҳад, ки ҷи гуна метавон ҷавони мухочирони тоҷикро бо ҷазлқурушӣ гул зад ва аз масири дурусти зиндагӣ мунариф сохт.

1. Кабирӣ, ки ду маротиба вакили парлумони вақти Тоҷикистон буд, фаромӯш кардааст, ки солхост дар ҷумҳурӣ барномаи низомманди озоду шаффофи интиҳобот, ки аз Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон сарчашма мегирад, роҳандозӣ шудааст. Зимнан, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон интиҳобот озод аст ва ҳар шаҳрванди синни интиҳобидошта дар интиҳобот озодона ширкат меварзад, интиҳоб мекунад ва интиҳоб мешавад. Аз ҷумла, **моддаи 4 (Ҳукуки умумии интиҳобот)-и Қонуни конститутиони Ҷумҳур**

ии
То
ҷ
икистон
“Дар
бораи
интиҳоботи

Ма
ҷ
лиси
Олии
ҷ

ум
х
урии
То
ҷ

икистон”

гувоҳӣ медиҳад, ки ш

а
х
рвандони
ҷ

ум
х
урии То
ҷ

икистон, ки синнашон то рӯзи интиҳобот ба 18 расидааст,

к
атъи назар аз мансубияташон ба миллат, наҷод,
ҷ

инс, забон, эъти
к

оди дин
ӣ

, мав
к

еи сиёс
ӣ

, вазъи и

ч

тимо

й

, та

х

силот ва дороии молу мулк

х

у

к

у

к

и интихоб кардан доранд. Бар асоси

моддаи 3 (Принсип

х

ои иштироки ша

х

рвандон дар интихобот)

-и

Конуни конститутиони Чумхурии Тоҷикистон “Дар бораи интихоботи Маҷлиси Олии Чумхурии Тоҷикистон”, баробарии шахрвандон дар маъракаи интихоботӣ кафолат дода мешавад: “

Интихоботи вакилони Ма

ч

лиси

намояндагон

дар

асоси

х

у

к

у

к

и

умум

й

,

баробар

ва

бевосита

бо

овозди

х

ии

пин

х

он
й
ва
низомӣ
омехтаи
интиҳобот
сурат
мегирад

,
дар
он
х
е
ч
гуна
х
адди
нисоб
(
квота
)
му
к
аррар
карда
намешавад

.

Иштирок дар интиҳобот озод ва ихтиёрӣ мебошад”. Аз хама муҳим, дар

м
оддаи 5
(Ҳукуки баробари интиҳобот)-и Қонуни конститутиони Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар
бораи интиҳоботи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон” интиҳобкунандагон дар
интиҳобот дар асоси ҳукуки баробар иштирок мекунад. Аз ҷониби дигар, барои пешбарӣ
намудани номзадҳои вакилони Маҷлиси намояндагон ҳизбҳои сиёсӣ, инчунин
шахрвандон бо роҳи худпешбарӣ ҳуқуқ доранд (

моддаи 30-и
Қ
онуни
конститутиони
Ҷ
ум
х
урии
То
ҷ
икистон

“Дар
бораи
интихоботи
Ма
ҷ
лиси
Олии
ҷ
ум
х
урии
То
ҷ
икистон”
).

Аз ин чост, ки хар нафари интихобкунанда ва интихобшаванда дар маъракаи интихоботӣ аз ҳукукҳои баробар бархӯрдор аст ва бо доштани имконот ва таҷрибаи сиёсӣ, илмӣ ва маданӣ насли ҷавон ҳам дар ин раванди сиёсӣ озодона ва бидуни мушкил иштирок карда метавонад. Бинобар ин, суҳанпардозиро ва гаппарониҳои Кабирӣ дар заминаи шарҳи масъалаҳои марбута аз қавонини мавҷудаи интихоботӣ беҳабар будани ӯро ба намоиш мегузорад.

2. Мусоҳиб Каримзода бо лафзи кӯчабозории дурушт суол меод, масъалаи Парлумони Тоҷикистонро матраҳ менамуд ва Кабирӣ дар посух меғуфт, ки Парлумони кишвар, дар ҳақиқат, ҳеҷ функсияи муҳимро иҷро намекунад. Ба иттиҳоди Кабирӣ, дар парлумони вақт ӯ ва ҷанд нафари дигар асоси баррасии тарҳи қавонин бахсу мунозираҳо мекарданд, аммо имрӯз ҷунин талошҳо ба назар намерасанд. Ҷи дар ҷамоне, ки Кабирӣ дар Парлумон ба ҳайси вақил ғайиқият мекард ва ҷи имрӯз, ки Парлумон бидуни Кабирӣ ғайиқият дорад, бахсу мунозираҳо сари лоиҳаи қонунҳо сурат меғиранд. Дигар ин ки ҳангоми баррасии тарҳи қонунҳо вақилони Маҷлиси намоёндағони Маҷлиси Олӣ, ки аз ҳисоби аҳзоби ҳалқӣ-демократӣ, демократӣ, сотсиалистӣ ва аграрӣ ба парлумони қасбӣ роҳ ёфтаанд, бахс мекунанд. Гузашта аз ин, раҳбарони аҳзоби сиёсии кишвар доир ба масоили доғи рӯз изҳори назар менамоёнд. Бинобар ин, наметавон Парлумони кишварро таҳқир қард ва аз сӯйи вақили собики туризмаоб, ноқоромад талаққӣ қард.

3. Бардоштани масъалаи ба Ҷумҳурии Халқии Ҷин баҳшидани як порча ҳоқи Тоҷикистон аз ҷониби Аҳмад Каримзода ва ба унвони суол ба Кабирӣ манзур қардани он, мисли ин ки амдан сурат ғирифтааст. Аҳмад Каримзода ва шахси Кабирӣ, ки як мавқеъ ва як дидғох доранд, аз масъала сӯйистиғода қарда, тарағи Ҳуқуматро дар қазияи ҷудо қардани замин ба Ҷин муқассир донистанд. Масъала саҳлу осон нест. Мо аз даъвиҳои Ҷин сари барғардонидани заминҳои таърихӣ бо дигар кишварҳо боҳабарем ва медонем, ки аз тариқи даъвиҳои мушаххас ва манзур намудани далоили мувассас дар шакли қонунӣ Ҷумҳурии Ҷин аз ҷанд кишвари минтақа заминҳояшро бозпас ғирифтааст. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳам бар асоси баррасии ҳамин гуна даъвиҳо пораи заминеро, ки таърихан ба Ҷин мутааллиқ будааст, бозғардонидааст. Бигзарем, ҳоло ғурсати ҷунин иттиҳодоҳо нест ва Ҷин имрӯз ба сифати шаріқи стратегияи давлати мост, аз ин лиҳоз,

даъвоҳои мугризонае дар робита бо ин масъала окибатҳои ногувор дошта метавонанд. Аммо барои тими Кабирӣ ва ҳаммаслаконаш хассосияти бештар бахшидани масоил ва доғтар кардани онҳо муҳим аст ва дар ин росто аз ҳар имконияти расонаӣ ва матбуотӣ истифода мекунад.

4. Дар посух ба суоли навбатии Каримзода, ки ба таъсиси Паймони миллӣ ва террористӣ хондани он аз ҷониби Додгоҳи Олии кишвар иртибот дошт, Кабирӣ назароти пешинашро ироа кард. Маълум аст, ки М. Кабирӣ бо даву гечи зиёд, даркӯбиҳои созмонҳои байналмилалӣ аврупоӣ ва бо ҷалби се созмони муҳолиф – Ҳамоҳангсозии Ҷунбиши ислохот ва рушд Шарофиддин Ғадов, Ҳамоҳангсозии Анҷумани озодандешони тоҷик Алим Шерзамонов ва роҳбарии Анҷумани муҳоҷирони Осиёи Марказӣ дар Аврупо Илҳомҷон Ёқубзода 9 сентябри соли 2018 созмони ба ном Паймони миллии Тоҷикистонро таъсис дод. Аммо ба сабаби шинохтани симои воқеии раёбарияти нахзатӣ ва шахси Кабирӣ, созмони дигарӣ муҳолиф – Анҷумани неруҳои созанда (Додҷон Атовуллоев) аз пайвастан ба Ётилоф ва ба ном Паймони миллӣ (ИНОТ-2) канораҷӯӣ кард. Ин маъноӣ онро дорад, ки ТТЭ ЁНИ танҳо дар доираҳои маъдуди фирориёни муҳоҷир лонибдор дорад ва миёни дигар гурӯҳҳо ва созмонҳои хориҷӣ аз ётибори лӣддӣ бархӯрдор нест. Аз ин лост, ки Ётилофи Кабирӣ ётилофи муваффақе нахонад буд ва умри дарозе нахонад дошт, ҷаро ки ба он наatto тарафдорони имрӯзиаш наам ётимоди решаӣ ва бунёдӣ надоранд. Ба сухани дигар, Кабирӣ худхон ва орь аз хувиати миллӣ намеша меҳостааст, ки дар сафи пешии созмон ва наракатҳои муҳоҷири хориҷӣ бошад ва ин “ормон” ўро ба лону нолаш намонда, саранлӯм амалӣ гардид. Дар пушти ин қазия боз сармоягузори минтақавӣ ва созмонҳои манфиатдори ғарбӣ меистанд ва намияти молику сиёсии ТТЭ ЁНИ-ро, ки лоиҳа-проекти даромадноки онҳоост, дар хориҷ наам бар унда мегиранд.

Набояд фаромӯш кард, ки барои пардапӯш кардани ниятҳои бартарихонӣ, исломисозӣ, пулпарастӣ ва рифоҳталабӣ М. Кабирӣ, усулан аз василаҳои маъмули риёкорӣ сиёсиву илтимӯӣ ва хилаи шаръӣ кор мегирад ва худро ҷунон вонамуд мекунад, ки фариштае дар қолбади инсонист. Ин «фаришта» бо муқаддасоти динӣ ва истилохоти муосири сиёсӣ -- Худо, дин, мазнаб, Қуръон, Паёмбар, миллат, давлат, демократия, мардумсолорӣ, баробарӣ, бародарӣ, озодӣ, парламентаризм ва амсоли инҳо бозӣ карда, наар яки вожағони қалидиро дар лояш бо максадӣ ба даст овардани султа, қудрати сиёсӣ, нуфузи маданӣ ва неруи тильоратӣ сӯйистиғода мекунад. Мусонӣбаҳо, суханрониҳо ва матолиби ў аз қорбурди вожағони болоӣ молотол аст ва тавассути политехнологияи навин ломеаро таъти фишори равонӣ, забонӣ ва сиёсӣ қарор додан меҳонад. Аммо ў нодоне беш нест ва дар пушти доираҳои ба ном демократу либерали гарбӣ хадафҳои

нопоки худро дунболагирӣ мекунад.

Ин сарлавҳаи мақоларо “Марде аз табори дурӯггӯён ва фарде аз табакаи босмачиён” номгузорӣ бояд кард, ки шармандаи олам шуда, дастовардҳои сулҳро беранг сохт, табаддулоти ҳарбӣ ташкил намуду онро сармоягузорӣ кард ва ҳамчун муши обзада ба хориҷи кишвар гурехт. Дар мавҳумоти ифротии худ гӯта зада, нахзатиҳо дарк намекунанд, ки ба деги душман равған мерезанд, иқтидори хориҷихоро боло мебаранд ва дар айни замон ба нуфузи тоҷик шакл доштанро талкин мекунанд, ки ин падида дар истилоҳоти сиёсӣ - «Ҳиёлати миллӣ» мегӯянд. Дар ҳамин ҷо агар ба шахсияти Кабирӣ назар афканем, мебинем, ки ин кӯтахандеши зехнӣ, ҷун одат кардааст ба неқӣ бо бадӣ ҷавоб диҳад, боз ба масири тафриқаандозиву ҷангҷуй ва сафсатафурӯшӣ баргашта, заминаи низоъи дохилии навро муҳайё сохтанист. Агар аз тарафи коршиносони ҳодисаҳои таърихӣ дар ин мавзӯ ҳар ҷӣ бештар мақола ҷоп мегардиду симои воқеии ин кишри ҳам барои миллату дин ва ҳам барои тамоми башарият ҳатарнок ғош мегардид, нураналонур мебуд, зеро насли ҷавоне, ки баъд аз ин ба ҳаёти ғаъоли ҷамъиятӣ ворид мегардад, бояд аз таъсири норавои нерӯҳои манфиатҷӯи нахзатӣ ва асҳоби онҳо дар амон бошад. Сониян, агар хоҳем, ки ҷомеаи тоҷикро як ҷомеаи пешқадам ва барои тамоми башарият намунавӣ муаррифӣ намоем, бояд дар мафкураи насли ҷавон танҳо арзишҳои созандаву замонавӣ ташаккул диҳем.

Дар мачмӯ, нуктаҳои, ки Кабирӣ дар мусохиба ишора мекунад, ҳамагӣ беасос ва муғризонаанд. Ё ба давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон кина ва рашк дорад. Рашк ва кинаи ӯ аз он аст, ки халқ ва миллати тоҷик тарзи тафаккури ҳаробавари нахзатро напасируфт ва новобаста аз захираи талоши зиёд миёни ҷомеаи тоҷик маҳбубият пайдо накард. Барои ҷӣ? Барои он ки Кабирӣ ва фирориёни нахзатӣ пуштувонаи мардумӣ надоранд ва то он замон, ки тоҷик огоҳ аст, ин тоифа бар миллати азияткашидаи мо тасаллут пайдо нахоханд кард.

Ин тоифа мисли гулҳоеанд, ки ҳадафашон танҳо хӯрд

ану

ҷаридану

ошомидан

аст. Танзи ма

х

алл

ӣ

,

ки

ба

шаҳси

ра

х

бари

на

х
зат
й
муносиб
аст
,
х
усни
ма
к
таъи
навишта
буда
метавонад
:

Селобаи Ҷайронӣ дар нам-нами Файзобод,

Барзагове мечарад дар хам-хами Файзобод!

Назарзода Носир Чобир - доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, ходими пешбари илмии Ин
ститут
ом
ӯ
зиши
масъала
х
ои
давлат
х
ои
Осиё
ва
Аврупои
АИ
Ч

Т, 1
7 декабри соли 2019

[\[1\]](#) .Муханнас, яъне маслуки равонии нокисулак ва ахташуда.